

Вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»
Юридичний факультет
Кафедра публічного та приватного права

ЗАТВЕРДЖЕНО

Декан юридичного факультету

Наталія ВЕСЕЛОВСЬКА

РОБОЧА ПРОГРАМА

ПРОФЕСІЙНА ЮРИДИЧНА ЕТИКА

(назва навчальної дисципліни)

підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти
(назва рівня вищої освіти)

галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право»
(шифр і назва галузі знань)

спеціальності D8 «Право»
(код і найменування спеціальності)

освітньої програми «Право»
(назва освітньо-професійної програми)

тип дисципліни професійної підготовки

2025 рік

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

(підпис)

Наталія ВЕСЕЛОВСЬКА
(прізвище, ініціали)

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою публічного та приватного права
протокол № 1
від «28» серпня 2025 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Ірина КОЗАКОВА
(прізвище, ініціали)

Укладач: Кацавець Руслан Сергійович, кандидат юридичних наук, доцент.

1. Опис навчальної дисципліни

Мова навчання: українська

Статус дисципліни: обов'язкова

Передумови вивчення навчальної дисципліни: вивчення дисципліни «Професійна юридична етика» доцільне після оволодіння здобувачами вищої освіти базовими знаннями з основ юридичної деонтології, теорії держави і права, конституційного право України, адвокатури України, політології, етики, юридичної психології, філософії. Також рекомендується попереднє опанування навичок критичного мислення та логіки.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Професійна юридична етика» є спрямування етичних знань у сфері життєдіяльності суспільства; професійна етика юриста, правова етика, етика права, етика представників права, етика юридичного спрямування; система конкретизованих моральних норм з урахуванням особливостей юридичної професії та основних юридичних спеціальностей (прокурор, адвокат, суддя, слідчий та ін.).

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин (4 кредити ECTS).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Професійна юридична етика» є формування у здобувачів вищої освіти знань, умінь і навичок щодо дотримання принципів та стандартів професійної юридичної етики; розвиток усвідомлення ролі етичних норм у здійсненні юридичної діяльності, підготовка до вирішення етичних дилем в професійній діяльності юриста, а також формування цінностей громадянського суспільства та навичок аналізу суспільних процесів.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Професійна юридична етика» є норми, якими має слугувати юрист; система правового, політичного, психологічного аспектів, а також: морально-професійних стосунках; розкритті значення професійного обов'язку; відповідальності юриста у правничій діяльності; визначенні системи правил і вимог до юристів у взаєминах з клієнтом; виявленні, за яких умов конкретні взаємини можуть бути здійснені.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Дисципліна «Професійна юридична етика» забезпечує набуття здобувачами освіти *компетентностей*:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК4	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації
ЗК 6	Здатність генерувати нові ідеї (креативність)
ЗК7	Здатність приймати обґрунтовані рішення
ЗК 8	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК8.	Здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів.
СК12	Здатність розвивати та утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2.	Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.
ПРН 6.	Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опанувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.
ПРН 7.	Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.
ПРН 15.	Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем.	пз	лаб.	с. р		л	сем.	пз	лаб.	с. р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
Тема 1. Професійна етика: виникнення, розвиток. Формування системи етичних знань	10	2		2		6	12	1		1		10
Тема 2. Сутність моралі та етики. Виникнення юридичної науки	12	2		2		8	11			1		10
Тема 3. Етика юриста: завдання і принципи. Етика юридичного спрямування у системі юридичних знань	12	2		2		8	12	1		1		10
Тема 4. Особливості процесуальної діяльності: ясність, чіткість, етичні стандарти	12	2		2		8	12			2		10
Тема 5. Моделювання судової промови	12	2		2		8	12	1		1		10
Разом за змістовим модулем 1	58	10	0	10	0	38	59	3	0	6	0	50
Змістовий модуль 2.												
Тема 6. Процесуальні документи: вимоги професійної етики та юридична точність	14	2		4		8	13	1		2		10
Тема 7. Юристи в різних професійних сферах. Спілкування службовців	12	2		2		8	12	1		1		10
Тема 8. Службова бесіда. Значимість трьох етичних принципів	12	2		2		8	12	1		1		10
Тема 9. Ділова бесіда: особливий вид мовлення	12	2		2		8	12	1		1		10
Тема 10. Значимість професійної етики юриста	12	2		2		8	12	1		1		10
Разом за змістовим модулем 2	62	10	0	12	0	40	61	5	0	6	0	50
<i>Усього годин</i>	120	20	0	22	0	78	120	8	0	12	0	100

5. Зміст програми навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

ТЕМА 1. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА: ВИНИКНЕННЯ, РОЗВИТОК. ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕТИЧНИХ ЗНАНЬ

Започаткування та розвиток професійної етики. Система етичних знань у сферах професійної діяльності. Етика - вчення про мораль. Мораль - вчення про належне. Мораль як сукупність усвідомлених принципів, норм поведінки; особисті моральні якості. Моральна мотивація у відносинах людей. Історичний розвиток етичних норм у правовій професії. Сутність, завдання та принципи професійної юридичної етики.

ТЕМА 2. СУТНІСТЬ МОРАЛІ ТА ЕТИКИ. ВИНИКНЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ

Професійна етика - наука про професійну мораль: бачення вчених. Етика як різновид загальної моралі. Моральні аспекти взаємодії особи і суспільства. Мораль - елемент суспільного буття і свідомості. Особливості професійної етики: види діяльності людей. Юридична наука - одна з найстаріших суспільних наук. Предмет юридичної науки: професійна етика юриста, правова етика, етика права, етика представників права, етика юридичного спрямування. Юридична деонтологія та її взаємозв'язок із професійною етикою. Етичні стандарти адвокатської діяльності в Україні та світі (як приклад розвитку окремих галузей етики права).

ТЕМА 3. ЕТИКА ЮРИСТА: ЗАВДАННЯ І ПРИНЦИПИ. ЕТИКА ЮРИДИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ У СИСТЕМІ ЮРИДИЧНИХ ЗНАНЬ

Етика юриста з погляду вчених. Загальна етика юриста. Нормативна етика юриста. Спеціальна етика юриста. Значення професійного обов'язку юриста. Принципи етики юридичного спрямування. Юридична етика у сфері юридичних дисциплін. Система, форми, методи та засоби підготовки висококваліфікованих юристів. Загальні моральні принципи. Особливі вимоги (окремі види діяльності). Етикет-правила ввічливості, толерантності; культура поведінки. Етичні засади діяльності юриста. Конфлікти інтересів у юридичній діяльності: етичні виклики та шляхи їх вирішення. Етика взаємодії юриста з клієнтами, колегами та державними органами.

ТЕМА 4. ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЯСНІСТЬ, ЧІТКІСТЬ, ЕТИЧНІ СТАНДАРТИ

Етичні аспекти діяльності прокурора. Основні принципи і моральні норми. Правова позиція під кутом юридичної етики. Адвокатська діяльність. Дотримання адвокатам особливих етичних вимог і правил. Основні принципи адвокатської етики. Довірчі відносини адвоката з клієнтом. Етичні норми адвоката з представниками досудового розслідування. Етика суддів: поведінковий аспект. Судді під час здійснення правосуддя. Значення голосових прийомів (просодичні засоби) при виголошенні рішення суду. Етичні стандарти адвокатської діяльності в Україні та світі. Етика суддів: правила поведінки та відповідальність за їх порушення. Етичні аспекти діяльності прокурора в умовах правової держави. Особливості етичної поведінки юриста в адміністративній і господарській сферах.

ТЕМА 5. МОДЕЛЮВАННЯ СУДОВОЇ ПРОМОВИ

Зміст і засоби побудови судової промови. Етичні, логічні, психологічні засади. Писемна й усна форми реалізації судової промови. Мовленнєва культура державного-обвинувача і адвоката-захисника. Судові дебати: право на репліку. Логічний, етичний, мовленнєвий аспект учасників судових дебатів. Культура судової промови та риторичні стандарти юридичної комунікації. Моделювання судової промови: структурні та логічні засади. Юридична промова адвоката: етичні та процесуальні аспекти. Етичні засади проведення судових дебатів. Репліка у судових дебатах: норми та практичні підходи. Ефективне спілкування юриста із аудиторією.

Змістовий модуль 2.

ТЕМА 6. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДОКУМЕНТИ: ВИМОГИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ТА ЮРИДИЧНА ТОЧНІСТЬ

Складання процесуальних документів: юридична точність. Структура тексту, речень. Логічні, мовні, етичні засади. Мовна норма і вимоги чинного Стандарту. Етика викладу відомостей з фактичного боку злочинів, проти моральності. Сутність етичних норм процесуальних документів (протоколи, постанови, рішення та ін.). Процесуальні документи: вимоги професійної етики та юридичної точності. Мова юриста як інструмент професійної комунікації.

ТЕМА 7. ЮРИСТИ В РІЗНИХ ПРОФЕСІЙНИХ СФЕРАХ. СПІЛКУВАННЯ СЛУЖБОВЦІВ.

Етика службових відносин. Дотримання загальноприйнятих норм поведінки. Етика спілкування серед працівників, керівників та підлеглих, відвідувачів; пізнавальні функції осіб, узгодження думок, інтересів. Етика службових відносин у різних професійних сферах юристів. Етичні стандарти комунікації службовців у професійному середовищі.

ТЕМА 8. СЛУЖБОВА БЕСІДА. ЗНАЧИМІСТЬ ТРЬОХ ЕТИЧНИХ ПРИНЦИПІВ

Конфіденційність. Психологічна проникливість. Тактовність. Службова бесіда як форма організованої професійної комунікації.

ТЕМА 9. ДІЛОВА БЕСІДА: ОСОБЛИВИЙ ВИД МОВЛЕННЯ

Досягнення мети у діловому спілкуванні. Комунікативний етикет: уміння слухати, сприймати бачення партнера, говорити суттєво. Ділові перемовини: вибір часу, день тижня, місце зустрічі (естетичне облаштування кабінету). Ділова бесіда та етичні принципи ведення переговорів у юридичній практиці.

ТЕМА 10. ЗНАЧИМІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ЮРИСТА

Професійна таємниця: етичні аспекти. Юридична діяльність: ситуативність, шляхи вирішення. Етичні дилеми: вирішення та методологія прийняття рішень. Добрі знання забезпечують бажаний результат. Професійна таємниця: етичні аспекти її дотримання у юридичній практиці. Вирішення етичних дилем: практичні кейси та методологія прийняття рішень.

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Професійна етика: виникнення, розвиток. Формування системи етичних знань	2	1
2	Сутність моралі та етики. Виникнення юридичної науки	2	
3	Етика юриста: завдання і принципи. Етика юридичного спрямування у системі юридичних знань	2	1
4	Особливості процесуальної діяльності: ясність, чіткість, етичні стандарти	2	
5	Моделювання судової промови	2	1
6	Процесуальні документи: вимоги професійної етики та юридична точність	2	1
7	Юристи в різних професійних сферах. Спілкування службовців	2	1
8	Службова бесіда. Значимість трьох етичних принципів	2	1
9	Ділова бесіда: особливий вид мовлення	2	1
10	Значимість професійної етики юриста	2	1
Усього годин		20	8

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Не передбачено навчальним планом	-	-
Усього годин			

8. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Професійна етика: виникнення, розвиток. Формування системи етичних знань	2	1
2	Сутність моралі та етики. Виникнення юридичної науки	2	1
3	Етика юриста: завдання і принципи. Етика юридичного спрямування у системі юридичних знань	2	1
4	Особливості процесуальної діяльності: ясність, чіткість, етичні стандарти	2	2
5	Моделювання судової промови	2	1
6	Процесуальні документи: вимоги професійної етики та юридична точність	4	2
7	Юристи в різних професійних сферах. Спілкування службовців	2	1
8	Службова бесіда. Значимість трьох етичних принципів	2	1
9	Ділова бесіда: особливий вид мовлення	2	1
10	Значимість професійної етики юриста	2	1
Усього годин		22	12

Зміст практичних занять

Тема 1. Заняття з теми «Професійна етика: виникнення, розвиток» передбачають, що здобувачі аналізують історичні кейси професійної етики, обговорюють адаптацію історичних норм до сучасних етичних стандартів та складають власний «кодекс етичних цінностей».

Тема 2. У рамках теми «Сутність моралі та етики» студенти порівнюють моральні системи різних правових культур, визначають вплив моралі на формування сучасних юридичних стандартів та формулюють власні етичні принципи. Заняття «Виникнення юридичної науки»

передбачають аналіз історичних етапів розвитку юридичної науки, обговорення взаємозв'язку моралі та права та дискусію щодо впливу етичних норм на правові системи.

Тема 3 «Етика юриста: завдання і принципи» реалізується через рольові ігри, де студенти моделюють етичні дилеми адвоката, судді та прокурора, а також обговорюють принципи етики юридичного спрямування.

Тема 4. У рамках теми «Особливості процесуальної діяльності: ясність, чіткість, етичні стандарти» студенти моделюють процесуальні дії адвоката, прокурора та судді, використовують етичні принципи при прийнятті рішень та аналізують поведінку учасників судового процесу.

Тема 5. Заняття «Судова промова: структура та логіка» передбачають розробку структурованої судової промови, визначення її логічних і етичних засад та репетицію усної промови у парах. «Судові дебати» включає моделювання дебатів між адвокатом і прокурором, застосування аргументів та реплік, а також аналіз логіки та етики виступів учасників.

Тема 6. У межах теми «Процесуальні документи: вимоги професійної етики та юридична точність» студенти складають протоколи та рішення, перевіряють їх юридичну точність і етичність, а також редагують готові документи з урахуванням професійних стандартів.

Тема 9. Тема «Юристи в різних професійних сферах. Спілкування службовців» передбачає рольові ігри, де відпрацьовується взаємодія між керівництвом і підлеглими, узгодження інтересів та вирішення конфліктів у професійному середовищі.

Тема 8. Заняття «Службова бесіда. Значимість трьох етичних принципів» включає вправи на конфіденційність, тактовність та використання психологічної проникливості, а також аналіз кейсів із застосуванням цих принципів.

У межах теми 9 «Ділова бесіда: особливий вид мовлення» здобувачі розробляють комунікаційні стратегії, проводять переговори в групах та формують переконливі аргументи з урахуванням етичних норм.

Заняття 10 на тему «Адвокатська практика» передбачає побудову довірчих відносин з клієнтом, взаємодію з представниками досудового розслідування та аналіз етичних і процесуальних аспектів професійної діяльності адвоката. Тема «Суддівська практика» реалізується через моделювання поведінки судді під час правосуддя, використання голосових і риторичних прийомів та обговорення етичних аспектів прийняття рішень.

Заняття «Медіація та альтернативні способи вирішення спорів» включають практику застосування медіації, рольові ігри зі складними кейсами та використання правових інструментів альтернативного вирішення спорів.

Тема «Комунікація з клієнтами і колегами» передбачає вправи на етичну взаємодію з клієнтами, розбір складних ситуацій у колективі та вирішення конфліктів між колегами.

Заняття «Інтеграція компетентностей» реалізується через комплексний кейс із ролями адвоката, прокурора і судді та моделювання повного процесу із застосуванням усіх етичних принципів і професійних стандартів.

На підсумковому занятті здобувачі презентують кейси та ухвалені рішення групами, обговорюють інтеграцію знань і компетентностей та підводять підсумки практичної частини.

9. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Не передбачено навчальним планом	-	-
Усього годин			

10. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Професійна етика: виникнення, розвиток. Формування системи етичних знань	6	10
2	Сутність моралі та етики. Виникнення юридичної науки	8	10
3	Етика юриста: завдання і принципи. Етика юридичного спрямування у системі юридичних знань	8	10
4	Особливості процесуальної діяльності: ясність, чіткість, етичні стандарти	8	10
5	Моделювання судової промови	8	10
6	Процесуальні документи: вимоги професійної етики та юридична точність	8	10
7	Юристи в різних професійних сферах. Спілкування службовців	8	10
8	Службова бесіда. Значимість трьох етичних принципів	8	10
9	Ділова бесіда: особливий вид мовлення	8	10
10	Значимість професійної етики юриста	8	10
Усього годин		78	100

11. Завдання для самостійної роботи

Основою є ґрунтовне вивчення етичних принципів і морально-правових засад професійної діяльності юриста, що дозволяє формувати цілісну систему професійної поведінки, орієнтовану на справедливість, доброчесність та відповідальність. Розвиток етичних знань охоплює історичні витоки моралі, становлення правничих етичних норм, а також формування моральної зрілості фахівця в контексті розвитку правової культури.

Особлива увага приділена дослідженню етичних стандартів у процесуальній діяльності, зокрема вимогам ясності, об'єктивності, коректності та логічності під час побудови аргументації і ведення судових промов. Розглядаються підходи до моделювання судових виступів, створення процесуальних документів та аналізу професійної комунікації юриста з різними стейкхолдерами — від експертів до представників органів влади.

Розкриваються практичні аспекти етичних взаємин у службовій та діловій комунікації, включаючи застосування принципів чесності, поваги та неупередженості, уникнення конфлікту інтересів, формування культури взаємної довіри та відповідального професійного діалогу. Дослідження значимості професійної етики дозволяє усвідомити її вплив на репутацію юриста, ефективність правозастосування, забезпечення законності та зміцнення довіри суспільства до системи правосуддя.

Узагальнення теоретичних і практичних аспектів, опрацьованих у межах самостійної роботи, забезпечує формування високого рівня етичної культури, здатності до професійної саморефлексії та відповідального прийняття рішень у різних сферах юридичної діяльності.

Нижче подано варіанти для самостійної роботи студентів, кожне з яких відповідає змісту окремої теми та допомагає поглибити опанування матеріалу.

Варіант 1. Підготуйте аналітичний есе-огляд (2–3 стор.) про історичні етапи формування професійної етики юриста: від античних уявлень про моральність до сучасних принципів етичної культури в українській правничій традиції.

Варіант 2. Порівняйте філософські концепції моралі (Аристотеля, Канта, Юма чи інших на вибір) та поясніть, як вони вплинули на становлення юридичної науки і розвиток етичних норм правничої діяльності.

Варіант 3. Проаналізуйте один реальний або змодельований процесуальний виступ юриста (судовий дебат, промова прокурора, адвоката) і визначте порушені або дотримані етичні стандарти: чесність, ясність, об'єктивність, коректність, обґрунтованість.

Варіант 4. Розробіть власну модель судової промови у справі за обраним кейсом (цивільним чи кримінальним), дотримуючись вимог логічності, юридичної точності, етичних стандартів та коректної риторики.

Варіант 5. Складіть зразок процесуального документа (позовної заяви, клопотання або заперечення) з акцентом на юридичну точність, дотримання етичних норм та уникнення маніпулятивних тверджень чи неперевірених даних.

Варіант 6. Підготуйте аналітичну нотатку про етичні ризики, що виникають у взаємодії юриста з іншими фахівцями (експертами, службовцями, аудиторам тощо), і запропонуйте механізми запобігання конфлікту інтересів.

Варіант 7. Опишіть реальну або змодельовану ситуацію службового конфлікту та викладіть, як можна розв'язати її відповідно до трьох ключових принципів етики службового спілкування: чесності, поваги та неупередженості.

Варіант 8. Складіть алгоритм проведення етичної ділової бесіди юриста з клієнтом, включивши підготовчий етап, вербальні й невербальні засоби впливу, правила переговорів і вимоги професійної поведінки.

Варіант 9. Підготуйте рефлексивний звіт (1–2 стор.) про роль професійної етики у формуванні позитивного іміджу юриста та проаналізуйте, як моральні стандарти впливають на довіру до правової системи.

Варіант 10. Створіть аналітичну таблицю з прикладами порушення професійної етики юристами (взяти з відкритих джерел або моделювати ситуації) та вкажіть їх наслідки для репутації, правопорядку й професійної діяльності.

Самостійна робота студентів оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу контролюється при підсумковому контролі.

12. Питання для підготовки до підсумкового контролю (диференційований залік)

1. Хто є засновником етики як науки?
2. Хто вперше застосував термін: етика?
3. Як відбувалося формування системи етичних знань?
4. У чому сутність моралі та обов'язку?
5. Що таке професійна етика?
6. Що таке моральні принципи?
7. До якого виду дисциплін належить професійна етика?
8. З якими науками пов'язується професійна етика?
9. Які особливості професійної етики за видами діяльності людей?
10. Що закладено в основу професійної етики?
11. За якими сферами слугування вирізняється етика юридичного спрямування?
12. У чому сутність етики юридичного спрямування?
13. Які є принципи юридичної етики?
14. Що означають поняття: юридична наука і юридична діяльність?
15. Чи поділяєте думку автора Р. Кацавець, викладену у навчальних посібниках про те, що в основі професійної етики, передусім, ввічливість, тактовність, емоційна стриманість; здатність дотримуватись принципів моралі, не ображати людей?
16. Хто із вчених нашого часу активізує питання етики й моралі?
17. Як різняться юридичні професії і юридичні спеціальності?
18. У чому значимість професії юриста?
19. У чому сенс психологічних закономірностей у юридичній діяльності?
20. Чи пов'язуються повноваження прокурора з професійною етикою?
21. У якій сфері адвокат виступає як захисник?
22. Які функціональні аспекти суддівської діяльності?
23. Які обов'язки слідчого?
24. У чому виявляється етико-естетична цілісність мовлення?
25. Які мовні засоби властиві юридичній сфері?

26. У чому сутність гармонії думки і слова?
27. Що означає поняття: комунікативні якості мовлення?
28. Яка комунікативна якість зумовлює відповідність мовлення меті та обставинам спілкування?
29. Що є невербальними формами інформування? З якою метою використовуються жести виразності й щирості?
30. Якими прийомами слід слугувати, щоб переконати слухачів?
31. Яка роль інтонативності у мовленні та виголошенні промов?
32. Яким має бути діалогічне мовлення у професійному спілкуванні та поза службою?
33. З якою метою у мовленні чи виголошенні промов використовуються цитати авторитетних людей?
34. Якими принципами і моральними нормами, мають керуватися працівники прокуратури при виконанні службових обов'язків та поза службою?
35. Яка роль логіки і етики у побудові судової промови?
36. Що є головним засобом впливу у судовій промові?
37. Що таке обвинувальна промова прокурора? Якою вона має бути з етичних міркувань?
38. Що таке захисна промова адвоката?
39. Які головні чинники роблять захисну промову переконливою?
40. Що має знати оратор, спілкуючись із судовою аудиторією?
41. Що таке репліка? Які суттєві елементи вирізняють зміст репліки від змісту основної судової промови?
42. Які правила етики мають пам'ятати учасники судових дебатів?
43. Значимість етики юристів у різних професійних сферах?
44. У чому сутність етичних принципів у службових відносинах керівника і працівників?
45. Що таке службова бесіда? Яка роль етики під час бесіди керівника із працівником при прийомі на роботу?
46. Які тонкощі етикету має знати керівник при звільненні працівника?
47. Що таке ділова бесіда?
48. Що є значущим для успішних перемовин?
49. Які норми етикету сприйнятливі у наш час у діловому колі?
50. Чи можуть впливати правила поведінки (етикет) на взаєморозуміння між діловими партнерами?

13. Методи навчання

Методи навчання на лекціях: вербальні методи (пояснення теоретичних засад етики, обговорення норм і принципів); демонстрація прикладів (моделі етичних рішень, типові етичні порушення); робота з нормативно-етичними джерелами (конспектування, аналіз етичних кодексів, стандартів професії); застосування мультимедійних матеріалів (ілюстрації, презентації, відеофрагменти професійних дій); порівняння історичних і сучасних моделей етики.

Методи навчання на практичних, семінарських заняттях: дискусія й обговорення етичних дилем; рольові ігри (адвокат, суддя, прокурор, службовець, медіатор); моделювання професійних ситуацій (службова бесіда, переговори, судові дебати); аналіз і вирішення практичних кейсів; складання та редагування процесуальних документів з урахуванням етичних вимог; тренування усної комунікації (судова промова, ділова бесіда); робота в групах (узгодження позицій, командні рішення); практичні вправи на розвиток етичного мислення та психологічної проникливості.

14. Методи оцінювання

У процесі вивчення дисципліни *«Професійна юридична етика»* використовуються такі методи оцінювання:

Для поточного контролю: усне опитування; участь у дискусіях; виконання рольових вправ; аналіз етичних ситуацій; підготовка коротких письмових висновків; створення елементів судової промови та етичних документів; групові завдання; тестові завдання; оцінка участі в моделюванні тощо.

Для підсумкового контролю: письмова або усна відповідь; аналіз комплексного етичного кейсу; захист підсумкової роботи (модель промови, етичний висновок або кейс); аргументоване обґрунтування прийнятого етичного рішення.

15. Засоби діагностики результатів навчання

Робоча програма передбачає застосування засобів діагностики результатів навчання за формами контролю знань:

- *поточний контроль* може передбачати застосування широкого спектру форм та методів оцінювання знань, що проводиться за кожною темою.

- *підсумковий контроль* передбачає проведення диференційованого заліку.

Завершальним етапом досягнення запланованих програмних результатів навчання з навчальної дисципліни «Професійна юридична етика» є підсумковий контроль – диференційований залік.

16. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Для оцінювання знань здобувачів вищої освіти застосовуються контрольні заходи у формі поточного та підсумкового контролю знань у відповідності до «Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти».

Поточний контроль

Види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти обираються та оцінюються викладачем за рекомендованою шкалою в залежності від особливостей навчальної дисципліни. Оцінювання окремих видів навчальної діяльності здобувача вищої освіти для дисципліни «Професійна юридична етика» відбувається за такими рекомендованими балами:

Види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти	Кількість балів
Аудиторна робота	
Відповідь на практичному, семінарському, лабораторному занятті	1-5
Вирішення ситуаційних завдань, розв'язання задач тощо	1-5
Тестування	1-5
Практичний кейс тощо	1-10
Інші види аудиторної роботи*	
Самостійна робота	
Реферат, есе тощо	1-10
Інші види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти (участь у публічних заходах (конференція, олімпіада тощо); написання наукової статті, участь у конкурсах студентських робіт тощо)	1-10
Інші види самостійної роботи*	
Контрольна робота (для заочної форми здобуття освіти)	1-50

*види навчальної діяльності здобувачів освіти обираються та оцінюються викладачем за рекомендованою шкалою в залежності від особливостей навчальної дисципліни.

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти застосовуються критерії у відповідності до «Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти».

Підсумковий контроль

Максимальна кількість балів за диференційованій залік з навчальної дисципліни «Професійна юридична етика» складає **40 балів**.

Для визначення ступеня засвоєння навчальної дисципліни та контрольного оцінювання знань здобувачів вищої освіти за підсумковим контролем застосовуються критерії у відповідності до «Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти».

Підсумкова оцінка переводиться у національну систему оцінювання і шкалу ECTS згідно таблиці:

Порядок переведення оцінок у систему ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		для екзамену курсової роботи (проекту), практики	для заліку (диференційованого заліку)
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

17. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Для денної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота - 60										Підсумковий контроль	Сума	
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2				Самостійна робота			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9				T10
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	40	100

Для заочної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота - 60		Підсумковий контроль	Сума
Контрольна робота	Самостійна робота		
50	10	40	100

18. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни *«Професійна юридична етика»* узагальнено в комплексі навчально-методичного забезпечення, який включає:

- силабус;
- робочу програму навчальної дисципліни;
- варіанти завдань для самостійної та індивідуальної роботи студентів;
- варіанти завдань для підсумкового контролю;
- інші матеріали.

19. Рекомендована література

Основна

1. Криштанович, М. Ф., & Біловус, Д. І. (2023). Особливості формування професійного етикету майбутніх юристів. Академічні візії, (18). <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/330>
2. Вишківська, В., & Тригуб, А. (2024). Формування професійної етики майбутніх юристів у процесі фахової підготовки. Grail of Science, (39), 626–628. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.10.05.2024.098>
3. Кацавець Руслан. Ділова українська мова. За новим Українським правописом. 3-тє видання, доповнене і перероблене відповідно до ДСТУ 4163:2020. Навчальний посібник. – К.: Алерта, 2025. – 342 с.
4. Кацавець Руслан. Мова державних службовців. Навчальний посібник. 2-ге вид. – К.: Алерта, – 2023. – 220 с.
5. Руслан Кацавець. Мова у професійному спілкуванні. Навчальний посібник. Київ: Алерта, – 2025. – 206 с.

6. Кацавець Руслан. Психологія у професійному спілкуванні Навчальний посібник. – Київ: Алерта, 2025. –120 с.
7. Кацавець Руслан. Підготовка майбутніх юристів. Навчальний посібник. Київ: Алерта, 2023. – 178 с.
8. Кацавець Руслан. Кримінальна психологія. Навчальний посібник. 3-є видання, доповнене. – Київ: Алерта, 2025. – 160 с.
9. Кацавець Руслан. Юридична психологія. Навчальний посібник. 3-є видання, доповнене – К.: Алерта, 2023. – 294 с.
10. Кацавець Руслан. Риторика і психологія. Навчальний посібник. Київ: Алерта, 2024. – 234 с.
11. Кацавець Руслан. Вікова психологія. Навчальний посібник. 2-е видання. К.: Алерта, 2024. – 144 с.
12. Кацавець Руслан. Психологія розвитку особистості. Навчальний посібник. Київ: Алерта, 2024. – 152 с.
13. Кацавець Руслан. Професійна етика юристів. 2-ге видання, доповнене. Навч. посібн. – К.: Алерта, 2022. – 246 с.
14. Кацавець Руслан. Професійна етика юриста: сутність моралі, завдання і принципи / II Міжнародна наукова інтернет-конференція «Безпека і право в умовах євроінтеграційних прагнень України». Київ: 8 – 9 жовтня 2024. – С. 54 – 59.
15. Кацавець Руслан. Представники юридичної сфери: службові обов'язки. Етика і психологія спілкування / Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання юриджисної науки в умовах воєнного стану». Київ: 8 жовтня 2024. –С. 104 – 107.
16. Кацавець Руслан. Мовленнєва майстерність майбутніх фахівців / Міжнародна науково-практична конференція «Сучасна освіта: філософські, соціально-економічні поведінкові аспекти». – Херсон – Кропивницький – 18 квітня 2024. – С. 67 - 71
17. Кацавець Р. С. Роль державної мови у суспільно-професійній діяльності / XV Міжнародна наукова інтернет-конференція «Національна безпека у фокусі викликів глобалізаційних процесів в економіці». – Київ, 2023. – С. 84 – 87.
18. Кацавець Р. С. Культурна глобалізація: етичний аспект / XVI Міжнародна наукова інтернет-конференція «Національна безпека у фокусі викликів глобалізаційних процесів в економіці». – Київ, 19 – 20 травня 2023 року. – С.120 – 121.
19. Кацавець Р. С. Роль правової психології у правовому вихованні майбутніх фахівців / XI Науково-практична конференція «Шляхи розвитку правової науки в умовах сьогодення», – Київ, 22 – 23 травня 2021 року - С. 284-289.

Допоміжна

1. Шемчук, В. В. (2023). Професійна етика діяльності прокурора. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ (серія юридична)*, (1), 77-85.
2. Каплій, О. В. (2024). Професійна етика та корпоративна культура в діяльності юридичних клінік. *Тези доповідей Право*, 51.
3. Сажнева, А. Ю. (2020). Професійна етика нотаріусів. *Чинники розвитку юридичних наук у XXI столітті*, 205.
4. Радченко, Ю. О. (2020). Професійна етика юриста при наданні безоплатної правової допомоги. *Безоплатна правова допомога: проблеми та перспективи*, 81.
5. Гришко, В. І., & Бобешко, М. О. (2021). Теоретико-правова характеристика професійної етики юристів. *EDITORIAL BOARD*, 185.
6. Яремко, О. М. (2021). Професійна етика адвокатів у мережі «Інтернет»: міжнародні і національні стандарти. *Наукові заходи Юридичного факультету Західноукраїнського національного університету*, 179-181.